

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 12.11.2008

KOM(2008) 748 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Globálne monitorovanie životného prostredia a bezpečnosti (GMES):
Záleží nám na väčšej bezpečnosti našej planéty**

{SEK(2008) 2808}

{SEK(2008) 2809}

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Globálne monitorovanie životného prostredia a bezpečnosti (GMES): Záleží nám na väčšej bezpečnosti našej planéty

1. Úvod

V polovici 20. storočia sme našu planétu po prvýkrát uvideli z vesmíru. Z vesmíru sa Zem javí ako malá a krehká guľa, ktorej nedominujú činnosti človeka, ale obrazce oblakov, zelené oceánov a pevniny¹.

Vesmírne systémy nám pomáhajú pochopiť krehkosť našej planéty. Poskytujú nástroje na riešenie výziev, ktorým ľudstvo čelí v 21. storočí ako napr. bezpečnostné hrozby, zhoršovanie stavu životného prostredia a klimatické zmeny. Pozorovanie Zeme predstavuje vysokovýkonnú vyspelú technológiu, ktorá je pomocou vesmírnych a pozemných zariadení schopná monitorovať životné prostredie Zeme a bezpečnostné hrozby a poskytovať včasné a spoľahlivé informácie. Európa sa preto prostredníctvom iniciatívy Globálneho monitorovania životného prostredia a bezpečnosti (GMES) rozhodla vyvinúť svoju vlastnú nezávislú prevádzkovú kapacitu. Toto rozhodnutie potvrdzuje narastajúcu zodpovednosť EÚ v európskych a svetových záležitostiach. Zavedenie takéhoto systému je znamením strategickej voľby EÚ a má dlhotrvajúci vplyv na ďalší politický, hospodársky, sociálny a vedecký rozvoj EÚ.

Už bolo vykonané značné množstvo práce v záujme toho, aby bol systém GMES prenesený z koncepcnej roviny do reality. Rada si uvedomuje význam pozorovania Zeme a tento prístup² podporila a privítala iniciatívy rakúskeho a nemeckého predsedníctva EÚ³ týkajúce sa budúcej štruktúry a správy GMES na základe spoločného úsilia Európskej vesmírnej agentúry (ESA) a Európskej únie (EÚ).

GMES teraz vstúpil do svojej predprevádzkovej fázy. V roku 2011 bude technicky možné prejsť do prevádzkovej fázy.

Preto Rada nedávno⁴ opätovne potvrdila potrebu rýchleho zavedenia GMES. Požiadala Komisiu, aby vypracovala akčný plán, ktorý by viedol k vytvoreniu programu EÚ zameranému na zabezpečenie dostupnosti služieb GMES a kľúčových údajov získaných z pozorovania. V tejto súvislosti vyzvala⁵ Komisiu, aby do roku 2008 navrhla režim financovania, prevádzkovej infraštruktúry a účinného riadenia GMES.

Odpoveďou na túto výzvu je toto oznámenie, ktoré je výsledkom intenzívnych konzultácií s hlavnými zúčastnenými stranami. Jeho hlavným cieľom je vytvoriť základ pre ďalšie diskusie a upevniť politický konsenzus medzi rôznymi zúčastnenými partnermi, aby bolo možné v neskoršej fáze pristúpiť k vykonávacím opatreniam.

¹ Správa Svetovej komisie pre životné prostredie a rozvoj: Naša spoločná budúcnosť (A/42/427).

² Tretie usmernenia Rady pre vesmír.

³ Dialóg v Grazi a Mníchovský plán postupu.

⁴ Uznesenie Rady „Ďalší rozvoj európskej politiky v oblasti kozmického priestoru“ z 26. septembra 2008.

⁵ Ú. v. EÚ C 136, 20.6.2007, s. 1.

2. POUŽÍVATELSKY MOTIVOVANÝ PROGRAM POZOROVANIA ZEME: SÚČASNÝ STAV A BUDÚCA PODOBA

GMES bude poskytovať služby vo verejnom záujme. Pôjde napríklad o mapy pre pohotovostné zásahy, monitorovanie parametrov klimatických zmien alebo chemického zloženia atmosféry. EÚ, ESA a ich členské štáty už investovali značné úsilie do výskumu a vývoja v oblasti pozorovania Zeme v záujme rozvoja infraštruktúry a predprevádzkových služieb GMES. Je potrebné zabezpečiť prevádzkovú fázu.

GMES pozostáva z týchto troch zložiek:

Vesmír

Vesmírna zložka GMES pozostáva z infraštruktúry vesmírneho pozorovania, ktorá zabezpečuje údaje potrebné pre služby prostredníctvom misií zameraných na pozorovanie zemských, atmosférických a oceánografických parametrov. V praxi bude využívať:

- súčasnú alebo plánovanú európsku vesmírnu infraštruktúru, najmä družice ESA, EUMETSAT a členských štátov⁶; a
- vesmírnu infraštruktúru spolufinancovanú zo strany EÚ a ESA.

V rámci vesmírnej zložky je potrebné pokryť rôzne funkcie pre všetky typy vesmírnej infraštruktúry (demonštračné misie, východiskové a opakujúce sa prvky prevádzkových misií). Na základe analýzy nedostatkov, ktorú vykonala ESA, v súčasnosti ESA spolu s ES vyvíjajú infraštruktúru na vesmírne pozorovanie v rámci programu vesmírnej zložky systému GMES agentúry ESA. Tento program je zameraný na vývoj a realizáciu rady družicových misií známych ako „Sentinely“.

In situ

Zložka in situ systému GMES sa bude opierať o veľký počet zariadení, nástrojov a služieb vlastnených a prevádzkovaných na národnej, regionálnej a medzivládnej úrovni v rámci i mimo EÚ. Infraštruktúra in situ poskytuje údaje na účely monitorovania oceánov, povrchu kontinentov a atmosféry Zeme. Okrem iného ide napríklad o údaje o chemickom zložení atmosféry a kvalite ovzdušia, ľadovej pokrývke a pôdach či geofyzikálne údaje.

Služby

Služby GMES tvoria základ pre autonómiu Európy v oblasti poskytovania informácií v celosvetovom meradle. Rozsah služieb GMES a spôsoby ich poskytovania by mali byť navrhnuté tak, aby sa zabezpečilo operačné prevádzkovanie služieb na základe požiadaviek používateľov a v súlade s príslušnými právnymi predpismi, pričom však môže dôjsť k ich prioritizácii vzhľadom na inštitucionálne a politické potreby. Včasné a nákladovo efektívne poskytovanie informácií vo veľkej miere závisí od úspešnej implementácie smernice o infraštruktúre pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE)⁷, ktorou je

⁶ Vrátane meteorologických a národných multispektrálnych a radarových zobrazovacích misií s vysokým a veľmi vysokým rozlíšením.

⁷ Smernica 2007/2/ES

upravená tvorba a výmena údajov na účely vykonávania politík EÚ, a to najmä v sektore životného prostredia. Služby GMES sprístupnia produkty na európskej a celosvetovej úrovni.

V roku 2008 boli spustené predprevádzkové služby, ktoré pripravujú pôdu pre budúcu prevádzku GMES. V tejto fáze existujú tieto druhy služieb GMES:

- Námorné a atmosférické služby

Táto skupina zahŕňa služby pre systematické monitorovanie a predpovedanie stavu subsystémov Zeme na regionálnej a celosvetovej úrovni za pomoci modelov a metodík, ktoré si vyžadujú veľké výpočtové a spracovateľské kapacity. Tieto služby prinášajú informácie pre monitorovanie a pochopenie klimatických zmien a môžu prispieť k zlepšeniam v sektore dopravy a k prehĺbeniu poznatkov v námornej oblasti, ktoré sú potrebné na realizáciu novej integrovanej námornej politiky EÚ⁸.

- Pozemné, pohotovostné a bezpečnostné služby

Táto skupina zahŕňa geoinformačné služby pre pozemné monitorovanie, pohotovostné zásahy a bezpečnostné aplikácie na vnútroštátnej, regionálnej, európskej a celosvetovej úrovni.

V počiatočnej fáze rozvoja GMES sa uprednostnilo zavedenie služieb v oblasti pozorovania Zeme na účely environmentálnych a pohotovostných služieb. Teraz je potrebné urýchliť rozvoj bezpečnostných služieb. To je príležitosťou na vytvorenie pridanej hodnoty k vznikajúcej európskej sieti námorného dohľadu, ktorá je súčasťou integrovanej námornej politiky EÚ. To si bude vyžadovať úzku spoluprácu s členskými štátmi, ako aj medzi nimi a Európskou obrannou agentúrou.

Komisia takisto navrhne spôsob, akým by GMES mohol prispieť k monitorovaniu klimatických zmien za pomoci prvkov jeho atmosférických, pozemných a námorných služieb.

Okrem toho má GMES potenciál prispieť k navrhovanému Spoločnému systému environmentálnych informácií (SEIS)⁹ zameranému na modernizáciu a zjednodušenie zhromažďovania, výmeny a využívania údajov a informácií potrebných pre politiku v oblasti životného prostredia. V tejto súvislosti má GMES potenciál zlepšiť poskytovanie služieb pre verejné rozhodovacie subjekty ako aj občanov.

K dnešnému dňu sú služby GMES neúplné. Nie sú dosiaľ globálne v plnom rozsahu a trvale dostupné. Ich trvalá udržateľnosť nie je zatiaľ v plnej miere zaručená. Preto sa vyžadujú ďalšie investície vrátane investícií do vesmírnej infraštruktúry, ktorými sa majú odstrániť nedostatky služieb GMES a zaručiť ich dlhodobá udržateľnosť a spoľahlivosť. Okrem toho bude nevyhnutná trvalá spolupráca celého radu veľmi rozdielnych aktérov rôznorodej inštitucionálnej povahy s cieľom zaistiť okrem iného aj riadne zastúpenie členských štátov EÚ a ESA ako aj ďalších krajín zapojených najmä na základe ich účasti v medzivládnych organizáciách. V záujme nákladovo efektívneho rozvoja systému GMES je nevyhnutné vybudovať ho modulárnym spôsobom alebo po jednotlivých etapách na základe dostupných vesmírnych a pozemných zdrojov.

⁸ Integrovaná námorná politika Európskej únie („Modrá kniha“), Brusel, 10. októbra 2007, KOM(2007) 575 v konečnom znení.

⁹ KOM(2008) 46 v konečnom znení z 1. februára 2008.

3. GMES: VEREJNÉ INVESTÍCIE PRE RAST

Hoci GMES bude slúžiť hlavne verejným orgánom, zároveň vytvára príležitosti pre intenzívnejšie využívanie informačných zdrojov súkromným sektorom a taktiež povedie k partnerstvám medzi výskumnou a podnikateľskou komunitou. Verejné investície podnietia priemyselné odvetvia k tomu, aby hľadali inovačné spôsoby integrácie pozorovacích, komunikačných a informačných technológií, a mali by uľahčiť ich trhové využitie poskytovateľmi služieb s pridanou hodnotou, ktorými sú v mnohých prípadoch malé a stredné podniky. Na druhej strane to povedie k tomu, že keď budú činnosti plne rozvinuté a financované súkromným sektorom, dôjde buď k postupnému zníženiu verejných investícií alebo k ich presmerovaniu do menej rozvinutých sektorov v závislosti od politických priorít. Takto by rozvoj trhových príležitostí prípadne mohol podmieniť podiel verejných investícií, hoci nie je pravdepodobné, že by k tomu došlo v krátkodobom alebo strednodobom časovom horizonte. V každom prípade sa predpokladá, že GMES zostane v prvom rade programom zameraným na verejné potreby.

V záujme dosiahnutia tohto želaného výsledku by mali byť služby GMES plne a verejne prístupné, pokiaľ to nie je v rozpore s bezpečnostnými záujmami EÚ a členských štátov. To prispeje k podpore čo najširšieho využívania a zdieľania údajov a informácií z pozorovania Zeme v súlade s navrhovaným Spoločným systémom environmentálnych informácií ako aj v súlade so súčasnými právnymi predpismi ako je smernica INSPIRE a s ohľadom na zásady Globálneho systému systémov pozorovania Zeme (GEOSS). Napokon GMES preskúma synergie so systémami družicovej navigácie, najmä systémami GALILEO a EGNOS, a komunikačnými systémami s cieľom zabezpečiť integrované informácie pre používateľov.

4. MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

Napriek tomu, že je v prípade služieb GMES veľmi dôležité, aby Európa bola autonómna, medzinárodná spolupráca v oblasti pozorovania Zeme je aj naďalej nevyhnutnosťou v záujme napĺňania informačných potrieb Európy na celosvetovej úrovni, ako aj v záujme vytvorenia nákladovo efektívneho systému. Úspešná realizácia GMES sa neobíde bez výmeny rovnocenných údajov z pozorovania v rámci programov spolupráce, vďaka čomu dochádza k rozdeleniu nákladov súvisiacich s infraštruktúrou slúžiacou na pozorovanie aj medzi partnerov mimo EÚ. Okrem toho len koordinovaný prístup, ktorým sa zabezpečí spolupráca hlavných aktérov na celom svete, povedie k prijatiu účinných opatrení proti globálnym environmentálnym hrozbám. Bola to najmä spolupráca pri vývoji spoločných nástrojov pozorovania Zeme, ktorá priviedla hlavných aktérov na celom svete k uvedomeniu si závažnosti a dosahu prebiehajúceho procesu klimatických zmien. Komisia preto navrhuje vytvoriť pre GMES stratégiu medzinárodnej spolupráce. V súlade s lisabonským procesom týkajúcim sa GMES bude v prípade Afriky táto stratégia vytvorená v rámci partnerstva s Komisiou Africkej únie ako súčasť spoločnej stratégie medzi EÚ a Afrikou.

Medzinárodná spolupráca by mala stavať na súčasných programoch spolupráce, ktoré vytvorili európski aktéri pôsobiaci na národnej a medzivládnej úrovni so svojimi medzinárodnými partnermi, napr. Svetovou meteorologickou organizáciou, a mala by sa rozvinúť v nových oblastiach prostredníctvom Skupiny pre pozorovanie Zeme, ktorá koordinuje snahy o vybudovanie Globálneho systému systémov pozorovania Zeme (GEOSS). V procese globálneho pozorovania Zeme je dôležité zabezpečiť prístup k údajom získaných z pozorovania, ktoré Európa nemá pod kontrolou, a zdefinovať podiel Európy na

tomto medzinárodnom úsilí. Predpokladá sa tiež, že GMES bude predstavovať hlavný príspevok Európy ku globálnemu 10-ročnému plánu realizácie GEOSS.

5. FINANCOVANIE GMES

GMES je koncipovaný ako systém systémov poskytujúcich služby vo verejnom záujme a predpokladá sa, že bude financovaný predovšetkým z verejných zdrojov. Je evidentné, že v tomto projekte ide o spoločný európsky záujem, ale súčasný rozpočet EÚ nemá prostriedky na jeho rozvoj do rozsahu jeho želaného potenciálu. Vzhľadom na obmedzené finančné a personálne zdroje Komisie a vzhľadom na zásadu nákladovej efektívnosti v tejto fáze jeho rozvoja prichádza do úvahy ako jediný spôsob jeho financovania jeho rozvoj modulárnym spôsobom. Znamená to, že každé zvažované možné rozšírenie rozsahu služieb GMES a akýkoľvek ďalší vývoj GMES budú posudzované transparentne vzhľadom na zásady nákladovej efektívnosti, potreby používateľov, politické záujmy EÚ a schopnosť zabezpečiť príslušné finančné prostriedky a organizačné štruktúry.

Je potrebné zabezpečiť hladký prechod medzi tromi fázami, medzi ktorými zároveň existuje spätná väzba: demonštračná fáza s financovaním výskumu a vývoja, predprevádzková fáza so zmiešaným financovaním výskumu a vývoja a prevádzkovým financovaním, prevádzková fáza s prevádzkovým financovaním z prevádzkových rozpočtov EÚ, medzivládnych a národných prevádzkových rozpočtov, pričom je potrebné vziať do úvahy, že financovanie výskumu a vývoja sa bude vyžadovať aj v priebehu prevádzkovej fázy v záujme zaistenia vývoja GMES.

GMES bude spolufinancovaný na európskej, medzivládnej a národnej úrovni. Z tohto dôvodu je potrebné vymedziť zásady zdieľania nákladov spolu s posúdením nákladov na základe rozsahu služieb. Celkové potreby financovania GMES budú predmetom podrobnej finančnej a rozpočtovej analýzy pod vedením EÚ.

Vesmír

Program Spoločenstva by mal prispieť k trvalej udržateľnosti vesmírnej infraštruktúry, najmä k dostupnosti na obežnej dráhe, prevádzke a doplneniu vesmírnej infraštruktúry, ktorú v súčasnosti spolufinancujú ESA a ES s cieľom odstrániť nedostatky v infraštruktúre. Taktiež by mal priniesť program financovania prístupu k údajom z infraštruktúry vyvinutej mimo ESA.

Komisia bude posudzovať náklady na vesmírnu zložku na základe dlhodobého plánu pre vesmírnu zložku koordinovaného ESA, počnúc súčasnými požiadavkami na služby.

In situ

Infraštruktúru in situ vytvárajú a spravujú členské štáty a aj naďalej by mala zostať ich zodpovednosťou. Napriek tomu by však program Spoločenstva mal na základe prístupu prijatého v prípade vesmírnej infraštruktúry a s výhradou rozhodnutí týkajúcich sa veľkosti a určenia budúcich rozpočtov EÚ v prípade potreby prispieť k podpore rozvoja infraštruktúry in situ, najmä podnecovaním koordinácie zhromažďovania a výmeny údajov na celoeurópskej ako aj celosvetovej úrovni. Program Spoločenstva by mal taktiež prispieť ku koordinačným činnostiam, ktoré sú potrebné na zabezpečenie dostupnosti údajov in situ pre služby GMES. V prípade potreby by mal zaviesť aj sprievodné opatrenia súvisiace napríklad s podporou cezhraničných činností a globálnych sietí.

Predpokladá sa, že programom GMES by malo byť zabezpečené spolufinancovanie prevádzkových služieb. Úlohou je skonsolidovať výsledok obrovských investícií, ktoré už boli vynaložené v rámci rámcového programu EÚ pre výskum a na vnútroštátnej a medzivládnej úrovni. Rôzne používateľské komunity očakávajú, že EÚ zabezpečí trvalú udržateľnosť služieb GMES a vykoná sprievodné opatrenia na podporu inovácií a trhového využitia v nadväzujúcom sektore.

Náklady na zložku služieb budú posúdené na základe rozsahu stanoveného expertnými skupinami zloženými zo zástupcov používateľských komunit, predchádzajúcich štúdií a už dostupných predprevádzkových služieb¹⁰.

Na základe presných odhadov nákladov vypracuje Komisia návrh právneho predpisu, ktorým vymedzí príspevok EÚ na prevádzkovú fázu GMES na obdobie rokov 2011 – 2013. Na základe rozpočtového a finančného ohodnotenia a dostupnosti potrebných finančných prostriedkov a organizačných štruktúr by mal príspevok EÚ na obdobie po roku 2014 udržiavať prevádzku GMES.

6. UDRŽIAVANIE SCHOPNOSTI POZOROVAŤ ZEM: SPRÁVA A RIADENIE

Na realizácii GMES sa bude podieľať veľký počet aktérov vrátane medzivládnych agentúr ako je ESA, vnútroštátnych a regionálnych¹¹ organizácií, agentúr pre ochranu životného prostredia, útvarov civilnej ochrany, vesmírnych agentúr, priemyselných odvetví a používateľských komunit.

Ak má byť GMES úspešný, bude si vyžadovať vznik partnerstiev medzi rôznymi zúčastnenými aktérmi pod vedením EÚ. Tieto partnerstvá by mali zabezpečiť integráciu existujúcich a nových prvkov a tým zaručiť, aby bol rozhodovací proces založený na jasnom rozdelení úloh a povinností a zodpovednosti za verejné výdavky pri plnom rešpektovaní zásady subsidiarity a zaistení transparentnosti. Tým by sa zároveň mal vytvoriť rámec, v ktorom by členské štáty, ktoré vstupujú do partnerstiev so Spoločenstvom, mohli zaručiť dlhodobú dostupnosť svojich aktív.

Európska komisia by v týchto partnerstvách mala vykonávať celkovú politickú koordináciu programu GMES vrátane riadenia a realizácie činností týkajúcich sa inštitucionálneho rámca, rozpočtu EÚ a programov, ako aj prispievania k rozvoju trhu a činností medzinárodnej spolupráce. Na základe skúseností s realizáciou GMES sa budú skúmať alternatívne organizačné možnosti.

6.1. Technická implementácia

Technickou implementáciou programu by mali byť poverené predovšetkým európske subjekty, ktoré pôsobia spoločne s verejnými a súkromnými aktérmi.

¹⁰ Ako bolo prezentované na Fóre GMES 2008 organizovanom francúzskym predsedníctvom v dňoch 16. až 17. októbra 2008 v Lille.

¹¹ Komisia v rámci politiky súdržnosti na obdobie rokov 2007 – 2013 poskytla členským štátom a regiónom možnosť podporiť realizáciu GMES.

Vesmír

Európska vesmírna agentúra by mala koordinovať realizáciu vesmírnej zložky.

ESA by v záujme a v mene ES mala zabezpečiť dlhodobú dostupnosť vesmírnej zložky GMES počnúc analýzou potrieb vesmírneho pozorovania v reakcii na požiadavky na služby. V prípade všetkých typov infraštruktúry pôjde predovšetkým o prípravu a konsolidáciu rozhodovacieho procesu pre vesmírnu zložku vrátane:

- prípravy plánu realizácie vesmírnej zložky
- dohľadu nad vykonávaním tohto plánu a monitorovania jeho vykonávania
- koordinácie výskumných a vývojových činností zameraných na modernizáciu infraštruktúry na pozorovanie, ktorá má podporiť rozvoj požiadaviek na služby schvaľované orgánmi správy GMES.

V prípade bežného globálneho pozorovania atmosféry a oceánov by ESA mala zabezpečiť koordináciu s Európskou organizáciou pre využívanie meteorologických družíc (EUMETSAT), ktorá spolupracuje s poskytovateľmi meteorologických služieb s cieľom zhrnúť ich potreby v oblasti vesmírneho pozorovania.

Rovnako aj v prípade novej infraštruktúry pre vesmírnu zložku, ktorá by mohla byť nevyhnutná na odstránenie nedostatkov pri poskytovaní služieb GMES, by ESA mohla byť poverená obstarávaním a v prípade potreby aj konať ako zástupca v oblasti vývoja v záujme a v mene EÚ. ESA by mala poskytnúť špecifikácie misie v závislosti od požiadaviek na služby a posúdiť či tieto požiadavky spĺňajú.

V krátkodobom časovom horizonte by mali byť na účely prevádzky misií Sentinel spolufinancovaných zo strany ESA a EÚ¹² vykonané tieto opatrenia:

- ESA bude prevádzkovať vesmírnu infraštruktúru na podporu pozemných a pohotovostných služieb¹³, pokiaľ nebude vybratý prevádzkovateľ;
- EUMETSAT bude prevádzkovať vesmírnu infraštruktúru na podporu námorných a atmosférických služieb¹⁴. Vzhľadom na úspešný model spolupráce medzi týmito dvoma organizáciami na podporu meteorológie bude ESA spolu s EUMETSAT koordinovať rozvoj pozemného segmentu.

In situ

Podobne ako v prípade vesmírnej zložky sa bude hlavná pozornosť pri realizácii zložky in situ venovať zaručeniu dlhodobého ľahkého prístupu k údajom nevyhnutným pre služby GMES, ako aj trvalej udržateľnosti sietí na pozorovanie in situ. Takéto údaje a siete na pozorovanie

¹² V súlade s odbornými diskusiami medzi ESA a EUMETSAT.

¹³ Sem patrí Sentinel 1 a 2 nesúce radarové a multispektrálne zobrazovacie snímače, ako aj pozemná časť misie Sentinel 3.

¹⁴ Sem patria nástroje Sentinel 4 a 5 nachádzajúce sa na palube misií EUMETSAT a námorná časť Sentinel 3.

in situ sú v súčasnosti predovšetkým pod kontrolou vnútroštátnych, regionálnych a miestnych orgánov a iných európskych sietí.

Európska agentúra pre životné prostredie by mala v koordinácii s Komisiou zohrávať významnú úlohu, pokiaľ ide o dohľad nad niektorými službami a koordináciu s používateľskými komunitami pod záštitou Spoločného systému environmentálnych informácií. Niektorými osobitnými koordinačnými činnosťami by mali byť poverené iné už existujúce príslušné koordinačné orgány¹⁵.

Služby

Na účely zabezpečenia poskytovania prevádzkových námorných a atmosférických služieb Komisia navrhuje zriadiť sieť technických stredísk na úrovni EÚ. V tejto súvislosti by mohlo byť koordináciou atmosférickej siete poverené Európske stredisko pre strednodobé predpovedanie počasia (ECMWF). V prípade námorných služieb Komisia najskôr uverejní výzvu na predloženie návrhov na konsolidáciu siete a jej koordinátora do času, kým bude vymedzený dlhodobý režim.

Pozemné, pohotovostné a bezpečnostné služby by mali byť poskytované pod vedením vnútroštátnych a regionálnych orgánov. Z toho vyplýva potreba spoločnej metodiky, ktorá umožní integráciu a zoskupenie služieb na európskej úrovni podľa úspešného modelu v poľnohospodárstve. Komisia je pripravená prispieť k vytvoreniu spoločnej metodiky pre poskytovanie služieb a zoskupenie geoinformačných produktov. V kontexte konsolidácie činností krízového riadenia sa zaručí prístup k pohotovostnej službe pre rôznych aktérov zabezpečujúcich pohotovostné zásahy na úrovni EÚ a členských štátov vrátane prostredníctvom zásahov civilnej ochrany, intervencií humanitárnej pomoci a operácií krízového manažmentu.

Okrem toho Komisia bude poskytovať technickú podporu pri príprave a vykonávaní služieb na úrovni EÚ ako aj jednotlivých členských štátov prostredníctvom jej Spoločného výskumného centra (JRC) a útvarov Eurostatu.

Aby GMES zostal používateľsky motivovaný, potrebuje si vytvoriť silnú väzbu s používateľmi prostredníctvom štruktúr, ktoré majú blízko k používateľským komunitám. Niektoré agentúry a orgány zriadené EÚ budú nielen budúcimi používateľmi služieb GMES, ale mohli by zároveň prispieť k združeniu požiadaviek na služby a poskytovaniu služieb. Ide napríklad o Európsku environmentálnu agentúru (EEA), Európsku námornú bezpečnostnú agentúru (EMSA), Satelitné stredisko Európskej únie (EUSC), Európsku obrannú agentúru (EDA) a Európsku agentúru pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach (FRONTEX). V závislosti od potrieb a vývoja služieb GMES môžu byť zapojené aj iné agentúry.

¹⁵ Napríklad EUMETNET (Európska sieť meteorologických služieb) pre meteorologické pozorovacie systémy a služby in situ, EUROGOOS (Európske združenie pre globálny pozorovací systém), EUROGEOGRAPHICS (Európske združenie národných zememeračských a katastrálnych úradov) a Europeosurveys (Európske združenie geologických prieskumov) pre kartografiu, geológiu, mapovanie a referenčné údaje a EMODNET (Európska námorná monitorovacia a dátová sieť) pre námorné údaje alebo iné orgány pod záštitou integrovanej námornej politiky EÚ.

V niektorých prípadoch by mohla vzniknúť potreba preskúmať mandát a zdroje špecializovaných agentúr vzhľadom na prebiehajúce diskusie o perspektíve ďalšieho vývoja v oblasti európskych agentúr¹⁶, aby sa im umožnilo prispieť k službám GMES.

6.2 Koordinácia partnerstva

Komisia bude zodpovedná za celkovú koordináciu GMES, pri ktorej jej bude asistovať rada partnerov a programový výbor na realizáciu programu EÚ. Okrem toho sa uvažuje o zriadení bezpečnostnej rady a používateľského fóra, ktoré by mali Komisii poskytovať poradenstvo.

Na účely výberu rýchlych a pilotných služieb a rozvoja infraštruktúry na vesmírne pozorovanie uplatnila ESA proces zisťovania používateľských potrieb. Tento proces by teraz mal byť pri zavedení programu GMES formalizovaný. Tento proces bude zahŕňať:

- vymedzenie používateľských požiadaviek;
- konsolidáciu rozsahu a obsahu služieb a súvisiacich požiadaviek na pozorovanie; a
- vymedzenie štruktúry súvisiacej infraštruktúry na pozorovanie v závislosti od dostupných prostriedkov.

Do tohto rozhodovacieho procesu by mali byť štruktúrovaným spôsobom zapojení všetci partneri.

Správa partnerstva

Uvedená rada partnerov bude pozostávať zo zástupcov členských štátov, ktoré prispievajú do programu GMES infraštruktúrou. Ďalšie príslušné organizácie by mali byť prizvané ako pozorovatelia. Rada partnerov GMES bude nápomocná pri realizácii a budúcom vývoji programu. Diskusie budú pripravené na úrovni zložiek (zložky Služby, In situ a Vesmír) a v závislosti od toho sa bude odvíjať zastúpenie v rade.

Realizácia programu EÚ

Program Spoločenstva bude tvoriť základ príspevku Spoločenstva do partnerstva GMES a bude dopĺňať činnosti ďalších partnerov. Mal by byť otvorený medzinárodným dohodám so štátmi, ktoré nie sú členmi EÚ¹⁷, s možnosťou finančného prispievania.

Komisia bude za pomoci programového výboru riadiť realizáciu programu GMES. Diskusie budú pripravené na úrovni zložiek (zložky Služby, In situ a Vesmír) a v závislosti od toho sa bude odvíjať zastúpenie vo výbore. Technická realizácia bude prebiehať v súlade s oddielom 6.1.

Bezpečnosť údajov

Účinným prístupom k bezpečnosti údajov v rámci GMES by sa mali náležite zohľadniť požiadavky členských štátov na bezpečnosť údajov a tento prístup by mal prispieť k tomu, aby prevádzkové služby spĺňali základné kritériá bezpečnosti údajov, najmä pokiaľ ide

¹⁶ KOM(2008) 135 v konečnom znení z 11.3.2008.

¹⁷ Napríklad členské štáty ESA alebo EUMETSAT, ktoré nie sú členmi EÚ.

o používateľov v oblasti bezpečnosti, a to prostredníctvom identifikácie a zmierňovania rizík ako je šírenie údajov, prezradenie záujmov alebo pochybností o spoľahlivosti služieb GMES.

Súvisiaca činnosť zameraná na poskytovanie poradenstva a vstupu v oblasti bezpečnosti údajov, ktorá zodpovedá požiadavkám členských štátov na bezpečnosť, by mala byť vykonávaná prostredníctvom bezpečnostnej rady na základe využitia všetkých príslušných odborných poznatkov.

Plnenie požiadaviek používateľov

Okrem iných prvkov uvedených v tomto oznámení by sa malo zriadiť aj používateľské fórum, ktoré má byť garantom toho, aby GMES bol používateľsky motivovaný. Fórum bude mať v závislosti od služieb rozdielne usporiadanie a bude sa podľa potreby zaoberať technickými a vedeckými otázkami. Zástupcovia používateľov budú vyberaní transparentným, objektívnym a nediskriminačným spôsobom a s prihliadnutím na nutnosť zabrániť konfliktu záujmov. Pri správe GMES sa budú tiež hľadať synergie so systémom Galileo, pokiaľ ide o používateľskú podporu.

7. ZÁVERY

V roku 2009 Komisia vypracuje návrh právneho predpisu, ktorý sa bude týkať programu EÚ pre pozorovanie Zeme pod názvom GMES. Spolu s týmto návrhom týkajúcim sa programu GMES Komisia preskúma, aké prevádzkové financovanie je potrebné pre GMES na obdobie rokov 2011 – 2013 s prihliadnutím na obmedzenia súčasného rozpočtu EÚ. Rozhodnutia o financovaní a organizačných modalitách po roku 2013 sa budú musieť stanoviť v rámci ďalšieho viacročného finančného rámca EÚ.

Na základe vymedzených zásad spoločného znášania nákladov a posudzovania nákladov vzhľadom na rozsah služieb budú celkové finančné potreby GMES predmetom budúcej analýzy vykonanej pod vedením EÚ.

Komisia bude koordinovať riadenie a realizáciu programu GMES za pomoci programového výboru, rady partnerov a bezpečnostnej rady a používateľského fóra. Do času, kým bude vytvorená táto správna štruktúra, bude navrhnutá dočasná správa.

Komisia navrhne pre GMES politiku plného a otvoreného prístupu k údajom a informáciám.

Na stimuláciu rastu sektora nadväzujúceho na GMES by sa mali využiť nástroje EÚ na podporu konkurencieschopnosti a inovácií. Služby GMES by mali byť zvažované v rámci iniciatívy významných trhov predovšetkým kvôli ich významu pre tvorbu pracovných príležitostí a rast.

Komisia navrhne pre GMES stratégiu medzinárodnej spolupráce. V tejto súvislosti bude Komisia spolupracovať so svojimi partnermi v rámci Globálneho pozorovania Zeme za podmienok dohodnutých pre GEOSS¹⁸ na tom, ako možno zaručiť alebo zachovať prístup k údajom z pozorovania a vymedziť európsky príspevok k tomuto medzinárodnému úsiliu.

¹⁸ Vráťane desaťročného plánu realizácie GEOSS a Deklarácie z Kapského mesta.